

BARNBOKSLUT

Verksamhetsåret 2018

Innehåll

1	INLEDNING	3
2	SAMMANFATTNING	3
3	AKTIVITETER I HANDLINGSPLANEN	5
4	KARTLÄGGNING OCH FÖREBYGGANDE	6
4.1	Kompetenscentrum för Hälsa – KCH	6
5	BARNS RÄTTIGHETER	6
5.1	Barns rätt till hälsa och sjukvård (artikel 24)	7
5.1.1	Barnhälsovård – BHV	7
5.1.2	Vaccination	7
5.1.3	Barn och ungdomshälsa- BUH	8
5.1.4	Barn- och ungdomspsykiatri - BUP	9
5.1.5	Specialisttandvård	9
5.2	Barns rätt till fullvärdigt liv (artikel 23) – Funktionsnedsättning	10
5.2.1	Habilitering	10
5.2.2	Hjälpmedel	10
5.3	Barns rätt till utveckling (artikel 6) - Barn som närstående	10
5.3.1	Akutsjukvård och ambulans	11
5.3.2	Vuxenpsykiatri	11
5.4	Barns rätt till fritid, lek och kultur (artikel 31)	12
5.4.1	Kollektivtrafik	12
5.4.2	Kultur	12
5.5	Barns rätt att komma till tals och framföra sina åsikter och klagomål (artikel 12)	13
5.5.1	Samråd med barn i infrastrukturplaneringen	13
6	KVÅ-KODER STATISTIK	14
7	STRATEGISKT BARNRÄTTSARBETE	14
7.1	Centrala barnrättsgruppen – CBG	14
7.2	Barnrättspiloter – BRP / Utbildning	15
7.3	Barnrättspiloter – BRP / Nätverk	16
7.3.1	Hinder och möjligheter	16
8	BARNRÄTTSARBETET 2019	17

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

1 INLEDNING

Den 13:e juni 2018 beslutade riksdagen att Barnkonventionen blir lag 1/1 2020. Barnets rättigheter får stärkt ställning i lagstiftningen och grundprinciperna, artikel 2, 3, 6 och 12, samt artikel 4 kommer att vara till hjälp för styrning och ledning. Under 2019 kommer en vägledning för tolkning av konventionen att arbetas fram nationellt samt en genomgång av svensk lagstiftning och praxis göras. Beslut som fattas av kommuner och landsting/regioner kommer att kunna överklagas om grundprinciperna inte har beaktats.

I Region Västmanlands verksamheter tas dagligen beslut, på olika nivå, som direkt eller indirekt påverkar barn. Drygt 20% av länets invånare är barn, varje människa under 18 år. Beslut ska i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa och följande konsekvenser som kan påverka ett enskilt barn, en grupp barn eller alla barn, på kort eller lång sikt ska tydliggöras.

Barnbokslutet har varit Region Västmanlands sätt att följa upp hur barnets rättigheter omsätts i regionen sedan 2014. Under perioden 2015 - 2018 har det övergripande arbetet följt Programmet Barnkonventionen med tillhörande handlingsplan.

2 SAMMANFATTNING

I Barnbokslutet redovisas de aktiviteter som utifrån handlingsplanen genomförts under 2018. Här beskrivs även ett urval verksamhetsnära exempel på hur barns rättigheter berörs både genom riktade insatser till barn och unga men även som stödjande insatser till föräldrar.

- Barnrättsperspektivet behöver fortsatt stöd för att kunna implementeras i hela regionen där kunskapen om barns rättigheter är en förutsättning. Kunskap har främst spridits genom utbildning av Barnrättspiloter som tillsammans med chefen ansvarar för att öka medvetenheten om barnrättsfrågor ute i verksamheterna. I slutet av 2018 har sammanlagt 102 medarbetare utbildats sedan 2016 och av dem är fortsatt 79 aktiva. Barnrättspiloterna ingår i ett nätverk som träffas fyra gånger per år för fördjupning och utbyte av varandras fortsatta arbete och erfarenheter. Implementeringsarbetet förutsätter också att chefer, politiker och tjänstemän har kunskap om rättigheterna för att arbetet ska få tyngd och inte stanna av. I början av december bjöds bland andra koncernledning och styrelse in till en Kick Off för introduktion om Barnkonventionen med diskussion om hur regionen fortsatt ska arbeta vidare.
- Resultatet av undersökningen Liv och Hälsa ung 2017 har varit en grund för ökad kunskap om ungas livssituation samt för arbetet med förebyggande insatser för ökad psykisk hälsa hos barn och unga.
- Barnhälsovården har tillsammans med externa aktörer påbörjat ett arbete för att utöka Familjecentralerna i länet och under 2018 har det öppnats en i

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

Köping. Samtliga Barnhälsovårdssjuksköterskor har utbildats i bemötande av föräldrar till barn med funktionsnedsättning med syfte att ge föräldrar mer individuellt stöd vid behov. Täckningsgraden för vaccinationer är fortsatt god i Västmanland.

- Barn- och ungdomshälsans insatser efterfrågas och antalet barn och unga som sökt har ökat sedan BU-hälsan startade 2011. Många familjer uttrycker uppskattning över det snabba omhändertagandet och bemötandet de får, trots att väntetiden varierar. Antal inkomna remisser till Barn- och ungdomspsykiatri har minskat i förhållande till 2017 men en bidragande orsak är troligen att Barn- och ungdomshälsan övergick till Primärvården 2018. Hjälpmedelscentrum ser ett ökat antal förskrivningar av framför allt tyngdhjälpmedel vilket ses som ett resultat av utökat antalet förskrivare inom Barn- och ungdomspsykiatri 2017.
- Specialtandvården har i ett pilotprojekt tillsammans med Habiliteringscentrum tagit fram ett bildstöd i kallelse till barn och unga med diagnos inom autismspektrum med syfte att göra barnen mer delaktiga vid rutinundersökning.
- En enhet inom Habiliteringscentrum har påbörjat samverkan och bildandet av ett nätverk för en SUF-grupp (Samverkan Utveckling Föräldraskap), aktörer som möter personer med utvecklingsstörning som funderar på att bli eller redan är föräldrar.
- Ambulansen och akuten har kallat till en samverkansgrupp för att påbörja ett arbete med att uppmärksamma barn som närstående. Tanken är att bilda en fungerande larmkedja så barn och unga får stöd så snabbt som möjligt.
- Vuxenpsykiatri har gjort en kartläggning av barnperspektivet för att få en bild av hur barn som närstående uppmärksammas med frågeställning om verksamheten kan utvecklas och bli ännu bättre.
Ett sätt att följa upp arbetet med barn som närstående är genom KVÅ-kodning i patientjournal. För tredje året i rad finns statistik och inom Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet och Västmanlands sjukhus har fler kodningar gjorts i jämförelse med åren 2016 och 2017.
- Kollektivtrafiken har som tidigare år erbjudit barn och unga fria bussresor i samband med olika evenemang. I och med statliga medel gjordes även drygt 18 000 ansökningar om gratis sommarlovskort för elever från årskurs 6 till årskurs 2 på gymnasiet.
- Kulturverksamhet för och med barn och unga prioriteras på många sätt och flera olika evenemang riktade till barn och unga har genomförts under 2018. Olika satsningar för yrkesgrupper som möter barn och unga har gjorts. Bland annat seminariedagar i Medie- och informationskunnsighet för personal som arbetar med barn och unga på bibliotek, i skola och i fritidsverksamhet samt förmedling av filmare för filmarbete med barn och unga. I föreställningen Tung Metall – en lekfull konsert på järn och stål blandades industrins ljud och

Datum

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

traditionella musikinstrument med berättelser om järnets historia i länet från järnålder till nutid i samarbete med Västmanlandsmusiken.

Att arbeta systematiskt med att pröva barnets bästa inför åtgärder och beslut som direkt eller indirekt berör barn samt beskriva eventuella konsekvenser för barn är ett fortsatt utvecklingsområde. Utbildning av bland annat medarbetare i sekretariatet och tjänstepersoner som skriver fram beslut kommer att påbörjas under 2019.

3 AKTIVITETER I HANDLINGSPLANEN

För att uppnå målen i handlingsplanen har följande aktiviteter genomförts 2018:

AKTIVITET	RESULTAT
1. Barns rättigheter (artikel 2)	
<i>Mål: Inget barn får kränkas eller diskrimineras i våra verksamheter</i>	
Starta utbildning till barnrättspiloter i egen regi	Utbildningen startade 2016 2018 utbildades 32 medarbetare (Minst två utbildningsomgångar är planerade under 2019)
Öka kompetens om Barnkonventionen hos medarbetare	Regionens utbildade Barnrättspiloter har tillsammans med chefen ett ansvar att informera övriga medarbetare och stödja arbetet med barnets rättigheter ute i sina verksamheter. Verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjudits in har fått grundläggande information om konventionen. 2018 informerades två medarbetare vid Barn- och ungdomskliniken, en tjänsteperson vid Västmanlands sjukhus, klinikchefer vid Folk tandvården samt Åtstörningsenheten.
Utbilda nya förtroendevalda i barnkonventionens grundregler	Förtroendevalda, koncernledning med flera inbjöds i slutet av 2018 till en Kick Off med information och diskussion inför att Barnkonventionen blir lag 2020. (Fortsatta utbildningsinsatser för regionstyrelsen och andra nyckelpersoner planeras under 2019)
Införa avsnitt om barnkonventionen i Introduktionsutbildningar	Centrala Barnrättsgruppen har sedan 2016 medverkat i introduktionsprogrammet för sjuksköterskor. 2018 reviderades introduktionsutbildningen och deltagarna informeras istället via Lärcentrum om möjligheten att gå Barnrättspilotutbildningen.
2. Barns bästa (artikel 3)	
<i>Mål: Alla beslut där barn, direkt eller indirekt, är berörda ska hänsyn tas till barnets bästa</i>	
Arbeta systematiskt med att använda checklistan "Barnkonsekvensbeskrivning inför beslut" i Regionstyrelse och Fullmäktige	Utbildningsinsatser i Prövning av barnets bästa planeras under 2019 för sekretariatet och tjänstepersoner som skriver fram beslutsunderlag. Som stöd ska en instruktion tas fram.
Informera och motivera samtliga verksamheter om vikten av att fråga efter barnets åsikt och hur bedöma beslut utifrån barns bästa	Kunskapen om artikel 12 och artikel 3 ingår i Barnrättspilotutbildningen.
Registrera KVÅ kod vid orosanmälan GD008	Kunskapen om skyldigheten att orosanmäla och att registrera i patientjournal ingår i Barnrättspilotutbildningen och omsätts av respektive verksamhet som registrerar KVÅ koder. Kunskapen ges även till de verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjudits in att informera om Barnkonventionen.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

3. Barns rätt till liv och utveckling (artikel 6)	
<i>Mål: Alla barn som närstående ska uppmärksammas och få den information de har rätt till.</i>	
Införa system för vem som frågar om det finns barn som närstående till patienter enligt ovan	Kunskapen om behovet att systematisera ingår i Barnrättspilotutbildningen och omsätts av respektive verksamhet
Dokumentera angående barn i basinformation i Cosmic	Kunskapen om behovet att systematisera ingår i Barnrättspilotutbildningen och omsätts av respektive verksamhet Verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjudits in och som omfattas av skyldigheten att dokumentera i patientjournal har fått information om dokumentation.
Registrera KVÅ koder DU055, DU056 och DU057	Kunskapen om behovet att systematisera ingår i Barnrättspilotutbildningen och omsätts av respektive verksamhet Verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjudits in och som omfattas av skyldigheten att dokumentera i patientjournal har fått information om dokumentation.
4. Barnets inflytande (artikel 12)	
<i>Mål: Region Västmanland ska ha en miljö anpassad för barns behov överallt där barn vistas.</i>	
Införa så kallade barnmiljöronder för bättre barnmiljö	Kunskapen om barnmiljöronder ingår i Barnrättspilotutbildningen och utförs efter behov av respektive verksamhet.
Införa Dialogforum för Barn, DFB	Dialogforum för barn infördes på försök och genomfördes vid tre tillfällen under hösten 2016 och våren 2017.

4 KARTLÄGGNING OCH FÖREBYGGANDE

4.1 Kompetenscentrum för Hälsa – KCH

Genom undersökningen Liv och hälsa ung, som senast genomfördes 2017, fås tillgång till aktuell kunskap om ungas hälsa, livsvillkor och levnadsvanor. Resultaten ska användas till att:

- öka kunskapen om ungas behov och lyfta fram deras livssituation
- bidra till väl underbyggda beslut i politik och folkhälsoarbete som påverkar unga
- bidra till forskning om ungas hälsa

Arbetet med att implementera YAM (Youth aware of mental Health) i skolornas årskurs 8 har fortsatt 2018 med syfte att förbättra den psykiska hälsan. Under 2019 kommer det att finnas fyra instruktörer i länet.

Metoden SIM (Solution focused intervention for mental health) är under utveckling och syftar till att främja ungdomars psykiska hälsa. Genom lösningsfokuserade gruppsamtal väljer ungdomar själva sina teman, vad de vill träna och utveckla vidare.

5 BARNS RÄTTIGHETER

Enligt Barnkonventionen har barn rättigheter inom alla livs- och samhällsområden. Hit hör medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt rätten till skydd. Nedan följer exempel på aktiviteter från regionens olika verksamheter som kan kopplas till några av rättigheterna.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

5.1 Barns rätt till hälsa och sjukvård (artikel 24)

5.1.1 Barnhälsovård – BHV

Barnhälsovårdens mål är att främja barns hälsa- och utveckling, förebygga ohälsa samt tidigt identifiera och initiera åtgärder vid problem. Insatserna syftar till att stödja och aktivera föräldraskapet och skapar gynnsamma förutsättningar för en allsidig utveckling hos alla barn. Individuellt utformad hjälp erbjuds barn och föräldrar som löper en större risk att drabbas av ohälsa eller som har nedsatt hälsa.

- Ett arbete med att öka antalet familjecentraler i länet pågår och under 2018 öppnade en familjecentral i Köping.
- Att nå barn med sen språklig utveckling i socioekonomiskt utsatta områden har gjorts via ett språkprojekt i Arboga och Kungsör. Projektet har utmynnat i att logopedresurs permanentats.
- Vid de 8-månadersbesök som genomförs:
 - har barnen fått Pinos bok som ett led i den insats som gäller språkstimulering. Personal på familjecentraler och bibliotek har erbjudits gemensam utbildning.
 - har ett projekt påbörjats vid Ullvi-Tunas BVC i Köping och Vallby BVC i Västerås. Familjerna erbjuds information om kommunens stöd och insatser av medföljande personal från socialtjänsten. På så sätt fångas familjernas eventuella behov upp tidigt.
 - har barnen fått en tandborste och föräldrarna tandhälsoinformation
- Samtliga BHV-sjuksköterskor har genomgått en utbildning baserad på ett kunskapsstöd från Socialstyrelsen gällande bemötande av föräldrar till barn med funktionsnedsättning. I utbildningen beskrivs utmaningar och riskfaktorer som föräldrar kan uppleva och hur barnhälsovården kan underlätta genom ett lyhört och individanpassat stöd.

5.1.2 Vaccination

De senaste vaccinationsdata är insamlade i januari 2018 och gäller barn födda 2015. Täckningsgraden är generellt god i Västmanland.

Procenttal inom parentes gäller hela landet.

- 97,1 % (97,4 %) har fått minst tre vaccindoser mot difteri, stelkramp, kikhosta, polio och haemophilus influenzae typ b
- 96,8 % (96,8 %) har fått tre vaccinationsdoser mot pneumokocker
- 97 % (97 %) har vaccinerats mot mässling, påssjuka och röda hund (MPR)
- 94,6 % (90,9 %) av barn med ökad risk för tuberkulos har vaccinerats
- 60,5 % (91,5 %) har fått 3 - 4 doser mot hepatit B (Infördes som allmän vaccination för alla barn i Västmanland som är födda från och med 160601, därav den låga täckningsgraden.)

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

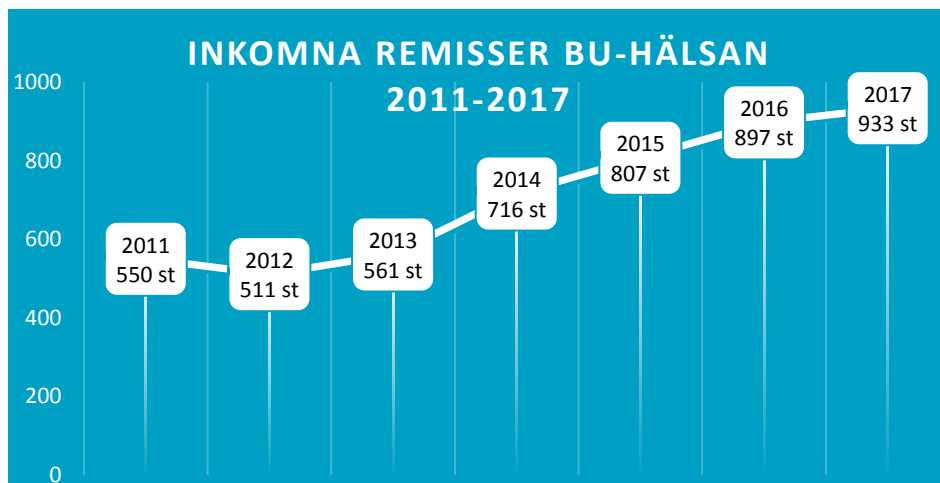
Under 2017 infördes ett nytt vaccin mot rotavirus för alla barn födda från och med 1/4. Det är ett oralt vaccin som skyddar mot magsjuka och är framförallt viktigt för de små barnen. Vaccinet skulle inkluderas i det nationella barnvaccinationsprogrammet från och med 2018 efter beslut från Regeringen. Införandet är dock fördröjt då SCID-screening nationellt (Screening av sjukdomen svår kombinerad immundefekt) inväntas. Därför finns inga aktuella data över täckningsgrad gällande vaccin mot rotavirus.

5.1.3 Barn och ungdomshälsa- BUH

Barn- och ungdomshälsan har ett primärvårdsuppdrag för de barn som inte tillhör BVC, är under 18 år och lider av lindriga till måttliga symtom på psykisk ohälsa. Syftet är att de tidigt och så snabbt som möjligt ska få hjälp med sitt psykiska mående innan problematiken blir långvarig och behov av mer omfattande insatser krävs. Barnen behöver fungera väl inom de flesta livsområden och förväntas kunna bli hjälpta av kortare insatser eftersom Barn- och ungdomshälsans insatser ska vara tillgängliga för så många som möjligt när behov uppstår. Barn som behöver läkemedelsbehandling eller barnpsykiatrisk utredning ingår inte i verksamhetens ansvarsområde.

Målgruppen erbjuds olika former av samtalsbehandling där barnet involveras tillsammans med förälder/föräldrar. Arbetssättet är av flerdimensionell kommunikation för att göra barn och unga så delaktiga som möjligt utifrån utvecklingsålder, språkliga- och kognitiva förutsättningar. Vilken typ av samtal som planeras sker utifrån barnets bästa och barnets möjlighet till inflytande under samtalet ges en betydande vikt. För att stabilisera och skapa förutsättningar för förbättrad psykisk hälsa kan förändringar av andra personer än barnet eller den unge själv behöva göras i den psykosociala närmiljön.

Barn- och ungdomshälsans insatser efterfrågas och antalet barn och unga som sökt via sin vårdcentral eller via remiss från skolan har ökat sedan BU-hälsan startade 2011. Väntetiden kan variera under året men många uttrycker sin uppskattning över det snabba omhändertagandet och bemötandet de får i verksamheten.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

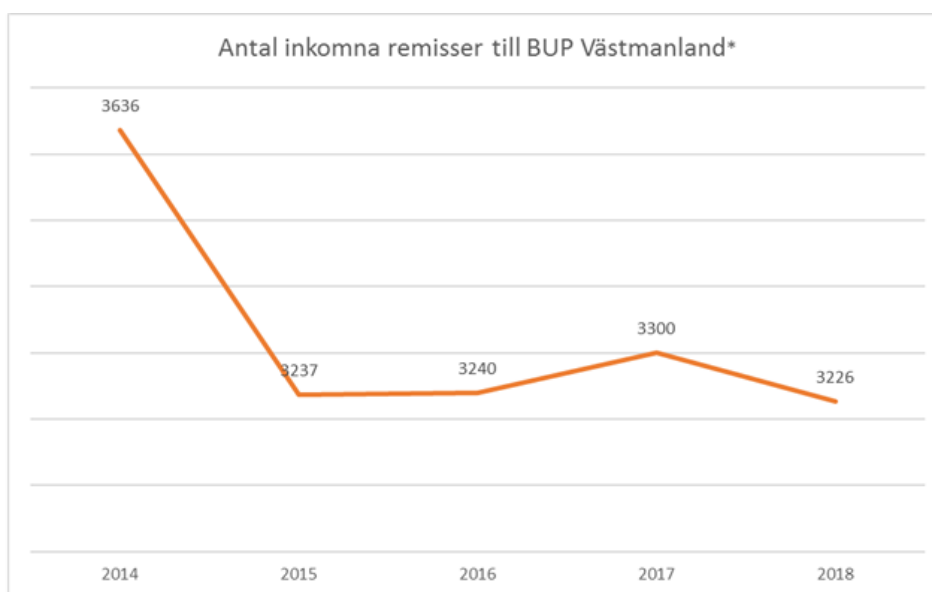
2019-02-13

5.1.4 Barn- och ungdomspsykiatri - BUP

Barn- och ungdomspsykiatrien möter och hjälper barn och unga som lider av allvarlig psykisk ohälsa.

BUP har under året haft samarbete med stiftelsen *Min Stora Dag*. Stiftelsen gör skillnad för barn och unga med allvarliga sjukdomar och diagnoser. Varje år får nära 5000 barn och unga som kämpar vara med om en *Stor Dag* som ger extra kraft och glädje i en tuff vardag. Syftet med samarbetet har varit att berätta om *Min Stora Dag* för patienter och familjer som besöker BUP. Information har visats på väntrum-TV på BUP:s mottagningar, via vykort i väntrummen samt i det informationspaket som delas ut vid återgivning efter avslutad utredning.

Antal inkomna remisser till BUP har minskat i förhållande till 2017 men en bidragande orsak kan vara att Barn- och ungdomshälsan övergick till Primärvården 2018.

*Remisser till Barn- och ungdomshälsan är inte inkluderade.

5.1.5 Specialisttandvård

Under 2018 genomfördes ett pilotprojekt utifrån ett av målen i Region Västmanlands Handlingsplan "Delaktighet för personer med funktionsnedsättning" (2017 - 2018). Rätten att få anpassad information och möjlighet att kommunicera utifrån individuella förutsättningar finns förutom i Barnkonventionen även i FN:s konventioner om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt i Patientlagen. Projektets syfte var att använda bildstöd i kallelse till en rutinundersökning för att underlätta barnets förståelse inför och under besöket och därmed bidra till ökad delaktighet, trygghet och minskad oro. Målgruppen för projektet var barn med diagnos inom autismspektrum som fick sin tandvård vid Specialisttandvårdens enhet för Pedodonti. Habiliteringscentrum samverkade utifrån sin specialistkompetens i framtagandet av bildstöds materialet som användes under perioden maj-december 2018 och bestod av en kallelse med bildstöd som

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

vårdnadshavare skulle gå igenom tillsammans med barnet inför undersökningen. Samma bildstödsmaterial användes sedan av personalen under besöket. I samband med besöket fick de barn som själva kunde, samt deras vårdnadshavare, utvärdera besöket. Personalen fyllde också i en utvärdering.

Underlaget blev för litet för att dra några säkra slutsatser men vårdnadshavarna upplevde att barnen kunde vara mer delaktiga och bättre förstod vad som skulle hända samt uppvisade mindre oro.

5.2 Barns rätt till fullvärdigt liv (artikel 23) – Funktionsnedsättning

5.2.1 Habilitering

Habiliteringscentrum i Västerås har utbildat fyra Barnrättspiloter och har för avsikt att utbilda medarbetare även inom enheterna i Fagersta och i Köping. Under 2019 planeras för information om att Barnkonventionen blir lag.

I Västerås arbetar en enhet inom Habiliteringscentrum för att bilda en SUF-grupp (Samverkan Utveckling Föräldraskap). Projektet har påbörjat samverkan och bildandet av ett nätverk mellan olika aktörer som möter personer med utvecklingsstörning som funderar på att bli eller redan är föräldrar.

5.2.2 Hjälpmedel

Hjälpmedelscentrum har under 2018 haft ett arbete som inriktats på att möjliggöra för barn, som har stora behov av ett bra sittande vid förflyttning, att bibehålla eller öka sin aktivitet, delaktighet och självständighet.

Barn som har behov av flera sorters hjälpmedel ska kunna få med sig dem direkt i samband med det första utprovningsbesöket. Det har möjliggjorts genom att Hjälpmedelscentrum investerat i ett utökat utprovningslager för barnhjälpmedel.

Antalet förskrivningar av framför allt tyngdhjälpmedel ökade generellt under året. Tydligt är att Barn- och ungdomspsykiatrien, som tillförde förskrivare under 2017, bidrog till ökningen då behovet av dessa hjälpmedel är stort hos verksamhetens målgrupp. Antalet förskrivningar av tyngdhjälpmedel från enheterna i Västerås, Köping, Sala och Fagersta var 631 stycken samt 355 stycken varseblivningshjälpmedel (kognition), varav Klocka Timstock utgjorde ca 200 stycken av dem.

5.3 Barns rätt till utveckling (artikel 6) - Barn som närstående

Att uppmärksamma barn i situationer då en förälder eller annan närstående råkar ut för allvarlig sjukdom, livshotande händelse eller plötsligt avlider är ett viktigt område. Det finns barn som på grund av närståendes svåra sjukdom eller död kan få en orimlig ansvars- och omsorgsbörda i sin familj. Forskning påvisar också att psykisk ohälsa senare i livet kan kopplas samman med ovan nämnda situationer under barndomen. Lägre utbildningsresultat och arbetsförmåga samt ökad risk för missbruk och självmord är några av de långtgående konsekvenser som påvisats.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

Hälso- och sjukvårdslagen säger att dessa barn har rätt till olika former av stöd som kan ges till föräldrar, familj och/eller direkt till barn. Att identifiera och uppmärksamma barnen och ge anpassad information om situationen är därför ett viktigt första steg i processen.

5.3.1 Akutsjukvård och ambulans

En samverkansgrupp bestående av representanter från ambulansen, barn- och vuxenakutmottagningen, barn- och ungdomskliniken, kurator i beredskap, skolkurator med flera har träffats för att diskutera möjligheten att skapa en larmkedja. Syftet är att utveckla stöd till barn som närstående så att det finns kända och långsiktiga stödstrukturer. Larmkedjan ska aktiveras direkt från en olycksplats om ambulanspersonal uppmärksammat att det finns närstående barn som är i behov av att fångas upp.

5.3.2 Vuxenpsykiatri

Vuxenpsykiatrien har en intern barngrupp som genomgått viss förändring sedan barnrättssamordnaren slutat sin tjänst. Här ingår sedan tidigare en verksamhetsutvecklare, en kurator och två enhetschefer. Till gruppen knyts nu också en kurator som ingår i Västerås stads stödgruppsverksamhet samt två Barnrättspiloter som är med och ansvarar för barnrättsperspektivet inom vuxenpsykiatrien. Den interna barngruppen ska fungera som en länk till ledningsgrupperna. För att hålla sig à jour med övergripande barnrättsfrågor planeras att regionens Barnrättsstrateg medverkar två gånger per år.

- I början av 2018 invigdes ett familjerum tillsammans med barn, personal och politiker. Innan renovering och inredning genomfördes först en barnmiljörund 2017 dit barn och unga inbjöds för att ge sina åsikter.
- En kartläggning av barnperspektivet i vuxenpsykiatrien gjordes under våren 2018. Syftet var att få en bild av hur barn som anhöriga/närstående uppmärksammas samt om behov fanns av stötta personal. Kunde något utvecklas och bli ännu bättre? Kartläggningen gjordes i intervjuform där barnrättspiloter och deras chefer tillsammans svarade på frågor. Rapporten följdes upp på ledningsgrupperna och en del förbättringsförslag kom fram.
- Grindens gruppverksamhet för barn till psykiskt sjuka föräldrar ingår i Stödgruppsverksamheten inom Västerås stad och vuxenpsykiatrien bidrar med resurs. Stödgruppsverksamheterna går under namnet Stationen.
- Planering av en Temadag Barn i mars 2019 har pågått under året. Halvdagen kommer att vända sig till all personal inom vuxenpsykiatrien. Inbjudna att delta är även Barn- och ungdomspsykiatrien, Habiliteringscentrum och Rättspsykiatrien.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

5.4 Barns rätt till fritid, lek och kultur (artikel 31)

5.4.1 Kollektivtrafik

Kollektivtrafikförvaltningen ansvarar för att planera, driva och utveckla kollektivtrafiken i Västmanland och ska identifiera och möta invånarnas behov där barn och ungdomar utgör en del av resenärerna.

Som tidigare år har fria resor i samband med till exempel Lucia erbjudits.

En statlig satsning gjorde att alla elever från årskurs 6 till årskurs 2 på gymnasiet kunde ansöka om ett kostnadsfritt sommarlovskort. Ungefär 18 300 sommarlovskort skickades ut. Övriga skolelever kunde köpa ett sommarlovskort för 500 kronor vilket ungefär 100 stycken gjorde.

VL var med och sponsrade Elbafärjan så alla barn kunde åka och bada utan kostnad.

5.4.2 Kultur

Kulturverksamhet för och med barn och unga är prioriterat varför kulturlivet ska utvecklas med särskilt fokus på barns och ungas rätt till kultur. Genom kulturens kraft ges barn och unga i Västmanland en möjlighet att växa genom att få tillgång till ett brett kulturutbud där de både får ta del av kultur och själva vara aktivt skapande. Konst och kultur ger förutsättningar för delaktighet, utveckling och sammanhang.

Kulturutveckling leder det regionala barn- och unguikulturnätverket där kommunerna, kulturinstitutionerna och andra regionala aktörer samverkar i den strategiska utvecklingen av barn- och unguikultur i länet.

Ett stort antal barn kommer till Västmanlands Läns Museum (VLM) vilket gör det viktigt att skapa aktiviteter och platser som ger barn redskap att reflektera över nutiden. Barnens röster ska också höras och bli synliga. 36 436 barn besökte VLM under 2018 vilket motsvarar 39% av alla besökare.

Här följer några få axplock av alla aktiviteter som riktats direkt till barn eller till personalgrupper som arbetar med barn och unga.

- Fyra seminariedagar i Medie- och informationskunnighet har genomförts för bland annat personal som arbetar med barn och unga på bibliotek, i skola och i fritidsverksamhet.
- *Check!* en arrangörshelg för unga arrangörer med ca 50 deltagare.
- Förmedling av filmare för filmarbete med barn och unga. Bland annat har Historieberättarna anlitats för filmworkshops på teman som barnkonventionen och miljö. Workshop i animation på temat *Rymden* arrangerades på Råby Bibliotek.
- Ett pilotprojekt kring digital kultur med fokus på rörlig bild genomförs i samarbete med Mälardalens Högskola, Kopparlundsgymnasiet, Region Västmanland och etablerade konstnärer inom film och rörlig bild under läsåret 2018/19. Målgruppen är den så kallade generation Z varför projektet heter *Läget Z*. Målet är demokratisering och tillgängliggörande av digital

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

interaktiv teknik som kreativt uttrycksmedel och ge unga människor större makt över den digitala tekniken genom djupare kunskap.

- För de yngsta barnen har KRLSG 2 erbjudit filmvisning och samtal på Öppet hus.
- Barn och skolor har bjudits in att delta i visningar och fått möjlighet att producera utställningar och uttrycka sig i utställningen och demokratiytor. Ett fokusområde för den pedagogiska utvecklingen för att nå unga är att utveckla tekniken för förmedling. Som ett led i detta utforskas demonstrationsmaterialet *Museum in a box* från Riksantikvarieämbetet.
- Läns museet ingår i projektet *Ohtsedidh - Samiska kulturyttringar i Mellansverige* som är ett samarbetsprojekt mellan läns museerna i Dalarna, Gävleborg och Västmanland samt Gaaltje – sydsamiskt centrum. En beskrivning av en vandringsutställning för målgruppen 9 - 11 åringar har tagits fram med en lärarhandledning som ger möjlighet att arbeta med läroplanens frågor om urfolk, språk och historia. Utställningen kommer att visas på skolor och bibliotek i hela Västmanland.
- Ett arbete med innovativa och experimentella former för att öka intresset för kulturarvet har gjorts med hjälp av föreställningen *Tung Metall – en lekfull konsert på järn och stål*. Industrins ljud blandades med traditionella musikinstrument och med berättelser om järnets historia i länet från järnålder till nutid. Föreställningen visades både offentligt och som skolföreställningar på läns museet och på några platser ute i länet. Föreställningen var ett samarbete med Västmanlandsmusiken.

5.5 Barns rätt att komma till tals och framföra sina åsikter och klagomål (artikel 12)

Att barn får vara delaktiga och bli respekterade för sina åsikter är viktigt både när det rör enskilda barn i en specifik situation men även för barn och unga som grupp utifrån den demokratiska processen. Dessutom behöver organisationer och verksamheter se att barn och ungas åsikter är en viktig del i den egna verksamhetsutvecklingen.

5.5.1 Samråd med barn i infrastrukturplaneringen

I samband med framtagandet av den regionala transportinfrastrukturplanen påbörjades 2017 ett projekt att samråda med barn för att inhämta deras perspektiv och kloka åsikter. Under våren 2018 hade eleverna i årskurs 7 vid Risbroskolan i Fagersta en avslutande dag dit politiker och tjänstemän samt föräldrar inbjöds att ta del av resultatet. Detta gjordes i form av en utställning där eleverna själva presenterade de förslag de bidragit med.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

6 KVÅ-KODER STATISTIK

KVÅ-koder (Klassifikation av vårdåtgärder) kopplade till delar av barns rättigheter ska användas av de verksamheter som vänder sig till barn och i verksamheter där barn som närstående finns.

Statistiken nedan visar registrerade åtgärds-koder inom Primärvård psykiatri och habiliteringsverksamhet, Västmanlands sjukhus samt Folktandvården i jämförelse med 2016 då redovisning av koderna påbörjades.

ANTAL								
	VS/PPHV	VS	VS	PPHV	PPHV	FTV	FTV	FTV
KVÅ-kod	2016	2017	2018	2017	2018	2016	2017	2018
GD008	82	39	91	96	130	67	90	75
<i>(orosanmälan enligt Sol)</i>								

ANTAL								
	VS/PPHV	VS	VS	PPHV	PPHV	FTV	FTV	FTV
KVÅ-kod	2016	2017	2018	2017	2018	2016	2017	2018
DU055	52	21	30	56	58	-	-	-
<i>(samtal med vuxen om barns behov av information)</i>								
DU056	13	1	4	10	7	-	-	-
<i>(samtal med vuxen och barn)</i>								
DU057	6	0	2	2	4	-	-	-
<i>(samtal med enbart barn)</i>								

7 STRATEGISKT BARNRÄTTSARBETE

7.1 Centrala barnrättsgruppen – CBG

Funktionen för barnrättsfrågorna är placerad inom verksamheten Hållbarhet och samhälle, Centrum för regional utveckling. En barnrättsstrateg och en samordnare har tidigare utgjort den Centrala barnrättsgruppen. Styrgruppen för arbetet har träffats vid tre tillfällen.

I och med att samordnaren slutade sin tjänst i september och barnrättsstrategen är den funktion som finns kvar upphör regionens Centrala Barnrättsgrupp som begrepp.

Centrala Barnrättsgruppen har under 2018 informerat och samverkat med verksamheter inom regionen samt deltagit i andra kompetenshöjande sammanhang.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

- Informerat vid en av akutkliniken workshops inför planering av det nya akutsjukhuset
- Inom ramen för SOH+ Samhällsorientering och hälsa har utbildning av kommunikatörer från olika kommuner givits om barnets rättigheter.
- Informerat deltagare som genomgår svenska för akademiker (SFA)
- Påbörjat diskussioner om informationsinsatser/utbildning om barnets rättigheter tillsammans med Barnhälsovården och Mödrahälsovården
- Deltagit i möten tillsammans med akuten och ambulansen gällande barn som närstående
- Deltagit i nätverket för föräldraskapsstöd via Länsstyrelsen i Västmanland
- Deltagit i samverkansgrupp med Västerås Stads barnpilotverksamhet och vid Barnpilotdag i Västerås
- Deltagit i SKL:s barnrättsnätverk för landsting och regioner
- Besökt konferensen anordnad av NOBAB (Nordisk standard för barn och ungdomar inom hälso- och sjukvård)
- Besökt de årliga Barnrättsdagarna i Örebro
- I samverkan med Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Västmanland och Västerås Stad anordnat en dag om "Att ta barnrättsarbetet vidare"

7.2 Barnrättspiloter – BRP / Utbildning

Centrala Barnrättsgruppen har utbildat 32 medarbetare vid 3 tillfällen under 2018. Ur kursutvärderingen (alla utbildade har inte svarat):

ALLMÄNT SETT, VILKET ÄR DITT OMDÖME OM UTBILDNINGEN?				
Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig
19	8	0	0	0

Kommentarer från kursdeltagarna:

" Krav på att chef ska gå utbildningen "

"Att inkludera läkarkåren kommer vara av stor vikt för att kunna implementera detta i verksamheterna"

" Vill öka stödet för syskon (minderåriga) till patienter"

"Hur lite barnperspektiv, barnens perspektiv och barnrättsperspektiv vi verkligen har i dagliga arbetet"

"Utbildningen främjar motivationen till att vidareutveckla barnperspektivet på arbetsplatsen"

"Att få tid att stanna upp och reflektera tillsammans – hinns sällan med i dagliga verksamheten"

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

”Roligt med personal från olika yrkesgrupper, ger fler perspektiv och infallsvinklar”

”Vikten av barns delaktighet – att de kan vara delaktiga och att de ska vara det – med anpassad tillämpning efter mognad och ålder”

7.3 Barnrättspiloter – BRP / Nätverk

I december 2018 fanns sammanlagt 79 stycken ”aktiva” Barnrättspiloter och av dem var endast fyra män. Barnrättspiloterna tillhör sedan utbildningen startade 2016 ännu så länge endast verksamheter inom Hälso- och sjukvården samt tandvården.

Bedömningstandläkare	1	Sjuksköterska	32
Beteendevetare	1	Skötare	7
Enhetschef	4	Specialpedagog	1
Familjebehandlare	1	Tandhygienist	2
Handläggare	2	Undersköterska	6
Klinikchef	1	Utvecklingsstrateg	1
Kurator	16	Vårdutvecklare	1
LSS-handläggare	1	Övertandläkare	1
Psykolog	1		

Centrala Barnrättsgruppen har haft fyra nätverksträffar för Barnrättspiloterna dit mellan 10 - 15 deltagare har kommit per gång. Fördjupningsområden med både interna och externa föreläsare;

- Barn i sorg
- HBTQ – barn och unga som målgrupp
- Språkfrö Västmanland
- Suicidprevention
- Trygg på jobbet – säkerhetsarbetet i regionen
- Våld i nära relationer – Barnen!

7.3.1 Hinder och möjligheter

Att delta på nätverksträffar anses Barnrättspiloterna är viktigt men ofta prioriteras den ändå bort på grund av att det blir svårt för övriga kollegor på arbetsplatsen.

Inom verksamheter som har en eller flera Barnrättspiloter är en samordnarfunktion en framgångsfaktor för arbetet med barns rättigheter. Samordnare har tidigare funnits inom bland annat vuxenpsykiatri, medicinkliniken och tandvården. Konceptet är dock sårbart när medarbetare slutar.

Datum

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2019-02-13

8 BARNRÄTTSARBETET 2019

Alla som arbetar i offentlig verksamhet ska arbeta enligt gällande lagar och ratificerade konventioner. Riksdagen beslutade i juni 2018 att barnkonventionen blir svensk lag 2020.

Regionen ska fortsätta arbetet med att säkerställa att barnkonventionen får genomslag i alla verksamheter. Under året kommer styrelsen samt nyckelpersoner inom förvaltningarna att få grundläggande utbildning om barnkonventionen och om när och hur prövning av barnets bästa ska göras inför beslut som direkt eller indirekt rör barn. Sekretariatet kommer framöver att ha en betydande roll i att tillse att det gjorts en prövning och konsekvensbeskrivning i beslut som rör barn och unga och kommer därför också att utbildas under året.

Barnrättspilotutbildningen för regionens medarbetare och de tillhörande nätverksträffarna för kunskapsutbyte och fördjupning fortgår som ett viktigt inslag i barnrättsarbetet.

Barnrättsperspektivet kommer från och med 1/1 2019 att vara ett av de mänskliga rättighetsområden som ska ingå i det hållbarhetsprogram som under 2019 tas fram av verksamheten Hållbarhet och samhälle och kommer att kopplas till regionens prioriterade mål för hållbar utveckling.